

Tutkinnon perusteet

Yrittäjän ammattitutkinto

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Yrittäjän ammattitutkinto

Tutkinnon suorittaneen osaaminen

Tutkinnon suorittanut osaa

- arvioida omia edellytyksiään toimia yrittäjänä
- laatia ja päivittää yrityksen liiketoimintasuunnitelman
- suunnitella tai hyödyntää yrityksen kannalta tärkeitä verkostot
- käynnistää liiketoiminnan
- kehittää omia yrittäjävalmiuksiaan.

Tuotteistaminen-tutkinnon osan suorittanut suunnittelee tuotteen tai tuotteistaa palvelun ja kehittää sitä tarvittaessa. Taloushallinto-tutkinnon osan suorittanut suunnittelee, toteuttaa ja arvioi yrityksensä taloushallintoa. Myynti ja markkinointi -tutkinnon osan suorittanut suunnittelee, toteuttaa ja arvioi sekä kehittää myyntiä ja markkinointia. Henkilöstöhallinto -tutkinnon osan suorittanut suunnittelee, toteuttaa ja arvioi sekä kehittää henkilöstöhallintoa. Sähköinen liiketoiminta -tutkinnon osan suorittanut suunnittelee, toteuttaa ja arvioi sekä kehittää sähköistä liiketoimintaa. Ulkomaankauppa -tutkinnon osan suorittanut suunnittelee, toteuttaa ja arvioida sekä kehittää ulkomaankauppaa. Tuotannon hallinta -tutkinnon osan suorittanut suunnittelee, toteuttaa ja arvioi sekä kehittää yrityksensä tuotantoa ja palvelua. Franchisingyrittäminen - tutkinnon osan suorittanut arvioi franchisingyrittämisen edellytyksiä. Hän osaa käynnistää yrityksen ja arvioida toimintaansa yrittäjänä.

Työtehtäviä, joissa tutkinnon suorittanut voi toimia

Tutkinnon suorittaneet voivat työskennellä itsenäisenä yrittäjänä tai yrittäjämäisessä toiminnassa.

Perusteen nimi	Yrittäjän ammattitutkinto
Määräyksen diaarinumero	OPH-2702-2017
Muutosmääräykset	Osaamispistemäärän muutos: Ulkomaankauppa, 30 osp
Koulutuskoodit	Yrittäjän ammattitutkinto (334112)
Osaamisalat	Yritystoiminnan suunnittelun ja käynnistämisen osaamisala (2284) Yritystoiminnan kehittämisen osaamisala (2285)
Voimaantulo	01.01.2018

SISÄLTÖ

1. Tutkinnon muodostuminen.	1
2. Tutkinnon osat.	3
2.1. Yritystoiminnan suunnittelu, 90 osp (200508).	3
2.2. Yritystoiminnan käynnistäminen, 30 osp (200509).	4
2.3. Franchisingyrittäminen, 30 osp (200518).	6
2.4. Tuotteistaminen, 30 osp (200511).	8
2.5. Taloushallinto, 30 osp (200512).	10
2.6. Myynti ja markkinointi, 30 osp (200513).	11
2.7. Henkilöstöhallinto, 30 osp (200514).	12
2.8. Sähköinen liiketoiminta, 30 osp (200515).	13
2.9. Ulkomaankauppa, 30 osp (200516).	15
2.10. Tuotannon hallinta, 30 osp (200517).	16
2.11. Yritystoiminnan analysointi ja kehittäminen, 90 osp (200510).	17
3. Yritystoiminnan kehittämisen osaamisala.	19
4. Yritystoiminnan suunnittelun ja käynnistämisen osaamisala.	20

1. Tutkinnon muodostuminen

Yrittäjän ammattitutkinnossa (150 osaamispistettä) on kaksi osaamisalaa, jotka ovat

- Yritystoiminnan suunnittelu ja käynnistäminen
- Yritystoiminnan kehittäminen.

Yritystoiminnan suunnittelun ja käynnistämisen osaamisala on tarkoitettu yritystoimintaa harkitseville. Osaamisalalla tutkinnon suorittaminen edellyttää yhden pakollisen (90 osaamispistettä) ja kahden valinnaisen (60 osaamispistettä) tutkinnon osan hyväksytyä suorittamista.

Yritystoiminnan kehittämisen osaamisala on tarkoitettu yrittäjänä jo toimivalle. Osaamisalalla tutkinnon suorittaminen edellyttää yhden pakollisen (90 osaamispistettä) ja kahden valinnaisen (60 osaamispistettä) tutkinnon osan hyväksytyä suorittamista.

YRITYSTOIMINNAN SUUNNITTELUN JA KÄYNNISTÄMISEN OSAAMISALA 150 OSP
Pakollinen tutkinnon osa 90 osp
Yritystoiminnan suunnittelu, 90 osp, P
Valinnaiset tutkinnon osat 1 30 osp
Yritystoiminnan käynnistäminen, 30 osp
Franchisingyrittäminen, 30 osp
Valinnaiset tutkinnon osat 2 30 osp
Tuotteistaminen, 30 osp
Taloushallinto, 30 osp
Myynti ja markkinointi, 30 osp
Henkilöstöhallinto, 30 osp
Sähköinen liiketoiminta, 30 osp
Ulkomaankauppa, 30 osp
Tuotannon hallinta, 30 osp
Franchisingyrittäminen, 30 osp
Tutkinnon osa ammatillisesta perustutkinnosta, toisesta ammattitutkinnosta tai erikoisammattitutkinnosta 30 osp
<i>Tutkintoon voi sisällyttää ammatillisen tutkinnon osan tai osia ammatillisesta perustutkinnosta, toisesta ammattitutkinnosta tai erikoisammattitutkinnosta. Tutkinnon osan tai osien laajuus yhteensä tulee olla vähintään 30 osaamispistettä.</i>
YRITYSTOIMINNAN KEHITTÄMISEN OSAAMISALA 150 OSP
Pakollinen tutkinnon osa 90 osp
Yritystoiminnan analysointi ja kehittäminen, 90 osp, P
Valinnaiset tutkinnon osat 60 osp
Tuotteistaminen, 30 osp
Taloushallinto, 30 osp
Myynti ja markkinointi, 30 osp
Henkilöstöhallinto, 30 osp

Sähköinen liiketoiminta, 30 osp
Ulkomaankauppa, 30 osp
Tuotannon hallinta, 30 osp
Franchisingyrittäminen, 30 osp
Tutkinnon osa ammatillisesta perustutkinnosta, toisesta ammattitutkinnosta tai erikoisammattitutkinnosta 30 osp
<i>Tutkintoon voi sisällyttää ammatillisen tutkinnon osan tai osia ammatillisesta perustutkinnosta, toisesta ammattitutkinnosta tai erikoisammattitutkinnosta. Tutkinnon osan tai osien laajuus yhteensä tulee olla vähintään 30 osaamispistettä.</i>

2. Tutkinnon osat

2.1. Yritystoiminnan suunnittelu, 90 osp (200508)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- arvioida omia edellytyksiään toimia yrittäjänä
- laatia liiketoimintasuunnitelman
- suunnitella ja hahmottaa yrityksensä kannalta tärkeät verkostot.

Arviointi

Opiskelija osaa arvioida omia edellytyksiään toimia yrittäjänä.

Yritystoiminnan edellyttämän osaamisen arvioiminen	
Opiskelija	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none">• selvittää yritystoiminnan kannalta oleellisen ammatillisen osaamisensa• selvittää yritystoiminnan edellyttämät teknologia ja tietotekniikka taidot• laatii suunnitelman yritystoiminnan kannalta oleellisen puuttuvan osaamisen hankkimisesta.

Päätäminen yrittäjäksi ryhtymisestä	
Opiskelija	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none">• tarkastelee realistisesti omat ominaisuutensa ja elämäntilanteensa yrittäjänä toimimisen kannalta• arvioi realistisesti yrittäjänä toimimiseen liittyvät henkilökohtaiset hyödyt ja riskit• perustelee päätöksensä yrittäjäksi ryhtymisestä.

Opiskelija osaa laatia liiketoimintasuunnitelman.

Liikeidean täsmentäminen	
Opiskelija	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none">• esittää konkreettisen liikeidean• esittää liikeideansa mukaiset tuotteet ja palvelut• esittää liikeideansa mukaiset asiakasryhmät• päättää yritykselleen sopivan yritysmuodon

Toimintaympäristön arvioiminen	
Opiskelija	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none">• esittää analyysin yrityksensä toimintaympäristöstä ottaen huomioon arkinoiden ja kilpailutilanteen kehitysnäkymät• arvioi alan mahdollisuudet ja riskit hyödyntäen asiantuntijoiden näkemyksiä

Toiminnan suunnitteleminen	
----------------------------	--

Opiskelija	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • esittää realistisesti eri toimintojen organisoiminen, kuten tuotannon, ostot, myynnin ja hallinnon • tekee realistisen suunnitelman valittujen asiakasryhmien saavuttamiseksi

Resurssitarpeen kartoittaminen	
Opiskelija	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • määrittelee liiketoiminnan edellyttämän henkilöstötarpeen • määrittelee liiketoiminnan tarvitsemat fyysiset resurssit • laatii yritykselleen realistisen budjetin • laatii yritykselleen realistisen rahoitussuunnitelman

Viestiminen kirjallisesti	
Opiskelija	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • laatiessaan liiketoimintasuunnitelmaa ja yrityksen perustamisessa tarvittavia asiakirjoja ilmaisee itseään selkeästi ja ymmärrettävästi. • käyttää sujuvasti erilaisia kirjallisen viestinnän välineitä mukaan lukien sähköiset viestimet.

Opiskelija osaa suunnitella ja hahmottaa yrityksen kannalta tärkeät verkostot.

Verkostomahdollisuuksien selvittäminen	
Opiskelija	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • selvittää yrityksen kannalta hyödylliset verkostot • kartoittaa, millaisia toimintaverkostoja yritys tarvitsee • selvittää verkostoihin kuulumiseen sisältyvät riskit • asettaa yritykselle tavoitteet verkostossa toimimiselle • laatii suunnitelman yrityksen verkostoista ja verkostojen hyödyntämisestä.

Ammattitaidon osoittamistavat

Yritystoiminnan suunnittelu -tutkinnon osan tutkintotilaisuudet kytkeytyvät yrityksen perustamista edeltäviin toimenpiteisiin ja suunnitelmiin.

Ammattitaidon osoittamisessa keskeisessä roolissa on kirjallinen liiketoimintasuunnitelma ja siihen liittyvät dokumentit, kuten verkostoitumismahdollisuuksia koskevat suunnitelmat. Tutkinnon suorittaja voi lisäksi täydentää ammattitaidon osoittamistaan yksilöllisesti muilla tavoin.

2.2. Yritystoiminnan käynnistäminen, 30 osp (200509)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- käynnistää oman liiketoiminnan
- kehittää omia yrittäjävalmiuksiaan.

Arviointi

Opiskelija osaa käynnistää oman liiketoiminnan.

Yrityksen perustaminen	
Opiskelija	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none">• hoitaa valitsemansa yritysmuodon edellyttämät perustamistoimenpiteet ja vastaa tarvittavien asiakirjojen lainmukaisuudesta• huolehtii yritystoiminnassa tarvittavat luvat• etenee loogisesti ja määräaikoja noudattaen yrityksen perustamisessa

Liiketoiminnan käynnistäminen	
Opiskelija	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none">• tekee liiketoiminnan käynnistämiseen tarvittavat hankinnat suunnitelmallisesti• tekee liiketoiminnan käynnistämiseen liittyvät sopimukset asianmukaisesti• käynnistää tuote- ja palvelutuotannon liiketoimintasuunnitelman mukaisesti• organisoii yrityksen hallinnon liiketoimintasuunnitelman mukaisesti• hoitaa tarvittaessa henkilöstörekrytoinnit.

Markkinoinnin ja myynnin käynnistäminen	
Opiskelija	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none">• määrittelee omat tuotteensa ja palvelunsa osoittaen niiden tärkeimmät kilpailutekijät• oteuttaa konkreettiset markkinointitoimenpiteet liiketoimintasuunnitelman mukaisesti• käynnistää myyntitoimenpiteet liiketoimintasuunnitelman mukaisesti

Taloushallinnon ja rahoituksen järjestäminen	
Opiskelija	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none">• organisoii yrityksensä taloushallinnon taloudellisesti ja laadukkaasti• tekee perusteltuja rahoitusratkaisuja huomioiden riskit ja kustannukset• huolehtii yrityksensä maksuvalmiudesta.

Opiskelija osaa kehittää omia yrittäjävalmiuksiaan.

Omasta jaksamisesta huolehtiminen	
Opiskelija	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none">• huolehtii kattavasti omasta sosiaaliturvastaan• priorisoi työtehtäviään siten, että selviytyy asettamistaan tavoitteista• seuraa omaa ajankäyttöään ja aikaansaannoksiaan ja tarvittaessa muuttaa toimintaansa

Viestiminen vuorovaikutustilanteissa	
Opiskelija	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • viestii vuorovaikutteisesti ja selkeästi liiketoimintasuunnitelman ydin sisällöistä yrityksen käynnistämiseen liittyvissä neuvotteluissa • käyttää erilaisia kirjallisen ja suullisen viestinnän välineitä mukaan lukien tieto- ja viestintätekniikkaa.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä oman liiketoiminnan käynnistämällä. Jos opiskelijalla ei ole käynnistävää yritystä, hän osoittaa ammattitaitovaatimukset konkreettisina yrityksen käynnistämissuunnitelmina.

Osaaminen osoitetaan työtoimintana ja yrityksen perustamiseen liittyvillä dokumenteilla esim. perustamisasiakirjoilla ja luvilla sekä omaan jaksamiseen liittyvillä suunnitelmilla. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.3. Franchisingyrittäminen, 30 osp (200518)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- arvioida franchisingyrittäjyyden edellytyksiä##
- käynnistää franchisingyrityksen ja toteuttaa yritystoimintaa##
- arvioida omaa franchisingyrittäjyyttä.

Arviointi

Opiskelija osaa arvioida franchisingyrittäjyyden edellytyksiä.

Franchisingkäsitteen ja -toimintamallin selvittäminen	
Opiskelija	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • analysoi eri franchisingkonsepteja ja -ketjuja sekä niiden tarjoamia yrittäjyysmahdollisuuksia • selvittää franchisingantajan taustatiedot tutustuen ketjun ohjausorganisaatioon • analysoi oman soveltuvuuden franchising-yrittäjäksi ja -ketjun yrittäjäprofiiliin tutustumalla ketjussa jo toimiviin yrittäjiin • selvittää millaista taloudellista taustaa ja riskinottokykyä franchisingottajalta vaaditaan • tutustuu franchisingtoiminnan eettisiin sääntöihin

Valitun franchisingkonseptin selvittäminen	
Opiskelija	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • selvittää franchisingosimuksen sisällön ja ehdot liitteineen • selvittää ketjun tarjoaman koulutuksen, tuen ja ohjauksen sisällön ja toteutustavan • selvittää ketjun seurantajärjestelmän ja toteutustavan • selvittää konseptiin kuuluvat immateriaalioikeudet ja niiden voimassaolon • selvittää myytävien tuotteiden ja palvelujen ostoehdot ja lähteet

	<ul style="list-style-type: none"> • arvioi myytävien tuotteiden ja palvelujen kilpailutekijät
--	---

Kannattavuuden arviointi	
Opiskelija	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • selvittää franchisingmaksut ja muut franchisingyrittäjyyden taloudelliset ehdot • laatii selvityksiin perustuvan laskelman toiminnan kannattavuudesta • esittää mahdolliset investointitarpeet ja niiden vaatimat rahoitusvaihtoehdot.

Opiskelija osaa käynnistää franchisingyrityksen ja toteuttaa yritystoimintaa.

Franchising yrityksen perustaminen	
Opiskelija	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • hoitaa yritysmuodon edellyttämät perustamistoimenpiteet • tekee liiketoiminnan käynnistämiseen liittyvät sopimukset asianmukaisesti • etenee loogisesti ja määräaikoja noudattaen yrityksen perustamisessa

Liiketoiminnan käynnistäminen	
Opiskelija	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • käynnistää tuote- ja palvelutuotannon franchisingkonseptin mukaisesti • noudattaa omaan franchisingyrittäjyyteensä liittyviä sopimuksia ja sitoumuksia • hyödyntää franchisingpaketin ja ketjuyhteistyön esimerkiksi hankinnoissa • hoitaa tarvittaessa henkilöstörekrytoinnit. • varmistaa, että mahdollinen henkilöstö toimii franchisingkonseptin mukaisesti

Markkinoinnin ja myynnin käynnistäminen	
Opiskelija	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • toteuttaa paikallis- ja toimipaikkamarkkinointia liiketoimintasuunnitelman mukaisesti ja huomioiden ketjun markkinointikonseptin ja ketjun yhteismarkkinoinnin • hyödyntää ketjun brandia ja luo brandille positiivista tunnettuutta omalla alueella • käynnistää myyntitoimenpiteet liiketoimintasuunnitelman mukaisesti

Taloushallinnon toteuttaminen	
Opiskelija	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • organisoii yrityksensä taloushallinnon taloudellisesti ja laadukkaasti • tekee perusteltuja rahoitusratkaisuja huomioiden riskit ja kustannukset • huolehtii yrityksensä maksuvalmiudesta

Viestiminen vuorovaikutustilanteissa	
Opiskelija	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää ketjun järjestelmiä tehokkaasti • kommunikoi säännöllisesti ketjujohdon kanssa • tekee yhteistyötä ketjun toisten yrittäjien kanssa. • käyttää erilaisia kirjallisen ja suullisen viestinnän välineitä mukaan lukien tieto- ja viestintätekniikkaa

Omasta jaksamisesta huolehtiminen	
Opiskelija	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • huolehtii kattavasti omasta sosiaaliturvastaan • priorisoi työtehtäviään siten, että selviytyy asettamistaan tavoitteista • seuraa omaa ajankäyttöään ja aikaansaannoksiaan ja tarvittaessa muuttaa toimintaansa.

Opiskelija osaa arvioida omaa franchisingyrittäjyyttä.

Konseptin mukaisen toiminnan kehittäminen	
Opiskelija	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • seuraa oman yritystoiminnan tuottavuutta ja kannattavuutta tehden havaintojen perusteella toimintaa koskevia suunnitelmia • arvioi toimintansa konseptin mukaisuutta • osallistuu ketjun yrittäjäkoulutuksiin ja tapahtumiin hyödyntäen ketjuohjauksen tuen oman liiketoiminnan kehittämisessä • kehittää konseptia ja ketjuyhteistyötä antamalla rakentavaa palautetta ketjujohdolle.

Ammattitaidon osoittamistavat

Franchisingyrittäjyys -tutkinnon osan voi suorittaa franchisingottajat. Ammattitaidon osoittaminen kytkeytyy yrityksen käynnistämiseen liittyviin suunnitelmiin, käynnistämistöimiin sekä toimintaan franchisingyrittäjänä. Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä toimimalla franchising(ottaja)yrittäjänä. Suunnitteluosaamista voidaan osoittaa eri tavoin esim. erilaisilla raporteilla tai suullisesti. Tutkinnon osoittamistapana voi olla franchisingyrittäjyyteen liittyvä kehittämisprojekti. Jos opiskelijalla ei ole käynnistävää franchisingyritystä, hän osoittaa ammattitaitovaatimukset konkreettisina yrityksen käynnistämissuunnitelmina.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.4. Tuotteistaminen, 30 osp (200511)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- suunnitella tuotteen tai palvelun tuotteistamisen##
- toteuttaa tuotteen tai palvelun tuotteistamisen##
- kehittää tuotteistettua tuotetta tai palvelua.

Arviointi

Opiskelija osaa suunnitella tuotteen tai palvelun tuotteistamisen.

Suunniteltavan tuotteen tai palvelun ympäristötekijöiden selvittäminen	
Opiskelija	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none">• selvittää tuotantokustannukset ja kustannuksiin vaikuttavat tekijät• selvittää tuotteistettavan tuotteen tai palvelun markkinat• selvittää, mitä immateriaalioikeudet tarkoittavat ja arvioi onko uudelle tuotteelle haettava suojaa näiden oikeuksien kautta

Oman tuote- tai palveluidean testaaminen	
Opiskelija	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none">• testaa palvelu- tai tuotetarjontansa soveltuvuuden ottaen huomioon asiakkaat ja toimintaympäristön• hyödyntää esiselvitystietoja idean käsittelyssä• suorittaa idean kriittisen arvioinnin.

Opiskelija osaa toteuttaa tuotteen tai palvelun tuotteistamisen.

Tuotteistamisen toteuttaminen	
Opiskelija	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none">• hinnoittelee tuotteistamansa tuote- tai palvelukonseptin markkinatilanteen huomioiden• toteuttaa tuotteen tai palvelun tarvitseman oheisaineiston, kuten oppaat, esitteet ja lomakkeet• noudattaa tuotteistamiseen liittyvää lainsäädäntöä, sopimuksia ja sitoumuksia.

Opiskelija osaa kehittää tuotteistettua tuotetta tai palvelua.

Tuotteen tai palvelun kehittäminen	
Opiskelija	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none">• kerää suunnitellusti asiakaspalautetta• tulkitsee kerättyä palautetta monipuolisesti• arvioi kaupallistamisen jälkeen tuotteen tai palvelun edelleen kehittämistä tai uusia tuotteita tai palveluja.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa tuotteistamalla ja kaupallistamalla tuotteen tai palvelun. Osaaminen osoitetaan toimintana tuotteistamisprosessissa sekä tuotteistamisprosessiin liittyvillä, sen aikana opiskelijan itse tuottamilla dokumenteilla. Suunnitteluosaamista voidaan osoittaa myös eri tavoin esim. erilaisilla raporteilla tai suullisesti. Tutkinnon osoittamistapana voi olla tuotteistamiseen liittyvä kehittämisprojekti.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.5. Taloushallinto, 30 osp (200512)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa##

- suunnitella taloushallintoa##
- toteuttaa taloushallintoa##
- arvioida yrityksensä taloushallinnon toteuttamista.

Arviointi

Opiskelija osaa suunnitella taloushallintoa.

Taloushallinnossa tarvittavien palveluiden määrittäminen	
Opiskelija	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none">• selvittää yrityksensä tarvitsemat taloushallinnon palvelut• päättää, mitkä taloushallinnon tehtävät hoidetaan omassa yrityksessä ja mitkä ostetaan ulkopuolelta

Kannattavuuden suunnitteleminen	
Opiskelija	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none">• laatii yritykselle realistisen budjetin seuraavalle vuodelle huomioiden keskeiset tulovirrat ja yrityksen olennaiset menot• hinnoittelee tuotteensa ja palvelunsa katetavoitteet huomioiden• selvittää suunnitellun liiketoiminnan mukaiset yrityksen investointitarpeet• laatii investointisuunnitelman rahoituslaskelmineen seuraavalle kolmelle vuodelle.• osaa tarvittaessa hyödyntää asiantuntijapalveluita laskelmien laatimisessa.

Opiskelija osaa toteuttaa taloushallintoa.

Kirjanpidosta ja maksuvalmiudesta huolehtiminen	
Opiskelija	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none">• tulkitsee kirjanpidon seurantaraportteja ja tunnuslukuja• huolehtii kirjanpidon hoitamisesta kuukausittain oikea-aikaisesti• huolehtii osto- ja myyntireskontran hoitamisesta yrityksen tarpeiden mukaisesti• noudattaa taloushallintoon liittyvää lainsäädäntöä, sopimuksia ja sitoumuksia.

Opiskelija osaa arvioida taloushallintoa.

Taloushallinnon kehittäminen	
Opiskelija	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none">• seuraa yrityksensä kannattavuuden, maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden kehittymistä oman yrityksensä raportointia hyödyntämällä• tekee kokonaisvaltaista vertailua budjetin ja toteuman välillä sekä tekee niistä tarvittavat johtopäätökset

- arvioi yrityksen tilannetta tuloslaskelmasta ja taseesta johdettujen tunnuslukujen avulla ja tekee tarvittavat johtopäätökset.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä toteuttamalla taloushallintoon liittyvää toimintaa. Osaaminen osoitetaan taloushallintoon liittyvillä tehtävillä sekä niihin liittyvillä, opiskelijan itse tuottamilla dokumenteilla. Suunnitteluosaamista voidaan osoittaa myös eri tavoin esim. erilaisilla raporteilla tai suullisesti. Tutkinnon osoittamistapana voi olla taloushallintoon liittyvä kehittämisprojekti.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.6. Myynti ja markkinointi, 30 osp (200513)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- suunnitella myyntiä ja markkinointia##
- toteuttaa myyntiä ja markkinointia##
- arvioida myyntiä ja markkinointia.

Arviointi

Opiskelija osaa suunnitella myyntiä ja markkinointia.

Myyntin ja markkinoinnin toimenpiteiden määrittäminen	
Opiskelija	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • määrittelee liikeideansa mukaiset markkinoinnin ja myynnin kohderyhmät • määrittelee yrityksen toimintaan parhaiten soveltuvat markkinointimenetelmät ja -kanavat • määrittelee liiketoimintaansa soveltuvan markkinoinnin ja myynnin aikataulun • laatii realistiset markkinointi- ja myyntisuunnitelmat • laatii markkinointibudjetin markkinointisuunnitelman pohjalta • kartoittaa oman ja henkilöstönsä myynti- ja asiakaspalveluosaamisen.

Opiskelija osaa toteuttaa myyntiä ja markkinointia.

Suunnitelmallisen myynnin ja markkinoinnin toteuttaminen	
Opiskelija	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • huolehtii markkinoinnin ja myynnin toteutumisesta budjetin mukaisesti • ottaa huomioon kuluttajansuojan määräykset markkinoinnissa ja myyntityössä yritystoimintansa edellyttämällä tavalla • ottaa huomioon tuoteturvallisuuden tuotteiden ja palvelujen myynnissä • huolehtii yrityksensä olemassa olevista asiakkuuksista • luo suunnitellusti uusia asiakkuuksia

	<ul style="list-style-type: none"> • ylläpitää asiakasrekisteriä henkilötietolainmukaisesti ja niin, että asiakastiedot ovat ajantasaisia • ottaa erilaisissa tilanteissa huomioon kansainvälisyyden ja erilaiset kulttuurit sekä kuluttajien tarpeet • ottaa yrityksensä toiminnassa huomioon ympäristövastuut • toimii oman alansa eettisten periaatteiden mukaisesti • edistää yrityksensä ympäristövastuun toteutumista • toteuttaa suunnitelman mukaiset markkinointitoimenpiteet soveltamalla nykyaikaisia markkinointimenetelmiä • noudattaa markkinointiin ja myyntiin liittyvää lainsäädäntöä, sopimuksia ja sitoumuksia.
--	---

Opiskelija osaa arvioida myyntiä ja markkinointia.

Myynnin ja markkinoinnin kehittäminen	
Opiskelija	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • seuraa markkinoinnin ja myynnin toteutumista tavoitteisiin nähden • seuraa markkinoinnin ja myynnin tehokkuutta • tekee korjaavia toimenpiteitä tavoitteiden saavuttamiseksi.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä toteuttamalla yrityksensä myynti- ja markkinointiprosessia. Osaaminen osoitetaan toiminnalla yrityksen myynnissä ja markkinoinnissa sekä niihin liittyvillä, opiskelijan itse tuottamilla dokumenteilla. Suunnitteluosaamista voidaan osoittaa myös eri tavoin esim. erilaisilla raporteilla tai suullisesti. Tutkinnon osoittamistapana voi olla myyntiin tai markkinointiin liittyvä kehittämisprojekti.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.7. Henkilöstöhallinto, 30 osp (200514)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- suunnitella henkilöstöhallintoa##
- toteuttaa henkilöstöhallintoa##
- arvioida henkilöstöhallintoa.

Arviointi

Opiskelija osaa suunnitella henkilöstöhallintoa.

Henkilöstön rekrytoiminen ja perehdyttäminen	
Opiskelija	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • määrittelee yrityksen henkilöstötarpeet • suunnittelee rekrytointiprosessin, joka johtaa yrityksen tarpeisiin nähden soveltuvimpien henkilöiden palkkaamiseen • selvittää käyttökelpoiset rekrytointikanavat • selvittää yrityksen kannalta tarkoituksenmukaiset palkkaustavat • huolehtii, että yrityksellä on selkeä perehdyttämisopas tai -ohjeistus

	<ul style="list-style-type: none"> • huolehtii uuden henkilöstön perehdyttämisestä yrityksen perehdyttämisohjeistuksen mukaisesti.
--	---

Opiskelija osaa toteuttaa henkilöstöhallintoa.

Henkilöstöstä huolehtiminen	
Opiskelija	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa voimassaolevaa työlainsäädäntöä, alan työehtosopimuksia sekä omaa toimialaa koskevia säädöksiä, määräyksiä ja sopimuksia • toimii työnantajalle kuuluvien yleisten vastuiden ja velvollisuuksien edellyttämällä tavalla • toimii henkilöstökysymyksissä eettisesti hyvää johtamistapaa noudattaen • hoitaa työsuhteen päättymiseen liittyvät toimenpiteet työlainsäädännön mukaisesti • laatii henkilöstöä ja itseään koskevan työhyvinvointisuunnitelman • järjestää henkilöstölle vähintään lain edellyttämän työterveyshuollon.

Opiskelija osaa arvioida henkilöstöhallintoa.

Henkilöstöhallinnon kehittäminen	
Opiskelija	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • kerää henkilöstöltä palautetta esim. kehityskeskusteluissa • kehittää yrityksensä perehdyttämistoimintoja kerätyn palautteen perusteella • kehittää suunnitelmallisesti omaa ja henkilöstönsä ammatillista osaamista kerätyn palautteen perusteella • seuraa toteuttamaansa henkilöstöhallinnon tehokkuutta.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä henkilöstöhallintoon liittyvällä toiminnalla. Osaaminen osoitetaan toiminnalla henkilöstöhallinnon tehtävissä sekä niihin liittyvillä, opiskelijan itse tuottamilla dokumenteilla. Suunnitteluosaamista voidaan osoittaa myös eri tavoin esim. erilaisilla raporteilla tai suullisesti. Tutkinnon osoittamistapana voi olla henkilöstöhallintoon liittyvä kehittämisprojekti.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.8. Sähköinen liiketoiminta, 30 osp (200515)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- suunnitella sähköistä liiketoimintaa##
- toteuttaa sähköistä liiketoimintaa##
- arvioida sähköistä liiketoimintaa.

Arviointi

Opiskelija osaa suunnitella sähköistä liiketoimintaa.

Sähköisen liiketoiminnan toimintasuunnitelman laatiminen	
Opiskelija	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none">• hankkii sähköisessä liiketoiminnassa tarvittavat yhteistyökumppanit• selvittää sähköiseen liiketoimintaan liittyvän lainsäädännön vaikutuksen omaan liiketoimintaan• selvittää oman toiminnan kannalta tarpeelliset sähköisen liiketoiminnan tilaus-, toimitus- ja reklamaatioprosessit• selvittää oman toiminnan kannalta tarpeelliset sähköisen liiketoiminnan raha- ja materiaalitoiminnot• selvittää omien sähköisten järjestelmien sopivuuden sähköiseen liiketoimintaan• selvittää yritykselle soveltuvimmat sähköisen viestinnän markkinointikanavat ja -keinot.

Opiskelija osaa toteuttaa sähköistä liiketoimintaa.

Suunnitelman mukaisen sähköisen liiketoiminnan toteuttaminen	
Opiskelija	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none">• määrittelee sähköisen liiketoiminnan ydinprosessit yrityksen liikeidean mukaisesti• järjestää sähköisen asiointin yrityksen liikeidean mukaisesti• laatii suunnitelman sähköisen liiketoiminnan markkinoinnista siten, että sähköinen liiketoiminta on luonteva osa yrityksen toimintaa• huomioi sähköisessä toimintaympäristössä oman toiminnan kannalta tietoturvaan liittyvät asiat• noudattaa sähköiseen liiketoimintaan liittyvää lainsäädäntöä, sopimuksia ja sitoumuksia.

Opiskelija osaa arvioida sähköistä liiketoimintaa.

Sähköisen liiketoiminnan kehittäminen	
Opiskelija	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none">• seuraa sähköisen liiketoiminnan tehokkuutta ja kannattavuutta• seuraa sähköisen liiketoiminnan trendien ja kilpailutilanteen kehittymistä• tekee johtopäätökset sähköisen liiketoiminnan kehittämisestä seurantaraportteihin perustuen.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä toimimalla ja kehittämällä yrityksen sähköistä liiketoimintaa. Osaaminen osoitetaan toiminnalla sekä sähköiseen liiketoimintaan liittyvillä, opiskelijan itse tuottamilla dokumenteilla. Suunnitteluosaamista voidaan osoittaa myös eri tavoin esim. erilaisilla raporteilla tai suullisesti. Tutkinnon osoittamistapana voi olla sähköiseen liiketoimintaan liittyvä kehittämisprojekti.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.9. Ulkomaankauppa, 30 osp (200516)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- suunnitella ulkomaankauppaa##
- toteuttaa ulkomaankauppaa##
- arvioida ulkomaankauppaa.

Arviointi

Opiskelija osaa suunnitella ulkomaankauppaa.

Ulkomaankaupan toimintaympäristön määrittelemine	
Opiskelija	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none">• valitsee tavarantoimittajan tai kohdeasiakkaan kansainvälisessä toimintaympäristössä• selvittää yrityksen toimintaan sopivimmat ulkomaankaupan vaihtoehdot• selvittää yritykselle sopivimmat ulkomaankaupan rahoitusvaihtoehdot sekä tarvittavat vakuutukset ja vakuudet• selvittää tarvittavat huolintayritysten tai tullin tarjoamat palvelut• toteuttaa kansainvälisen osto- tai myyntimarkkinatutkimuksen.

Opiskelija osaa toteuttaa ulkomaankauppaa.

Kannattavan ulkomaankaupan toteuttaminen	
Opiskelija	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none">• selvittää ja minimoi ulkomaankauppaan liittyvät riskit• selvittää viennin tai tuonnin kustannukset• noudattaa ulkomaankauppaan liittyvää lainsäädäntöä, sopimuksia, sitoumuksia ja kauppatapoja• valitsee toteuttamiskelpoiset vienti- tai tuontireitit ja kuljetusvälineet• tekee tarvittavat asiakirjat vientiin tai tuontiin liittyen.

Opiskelija osaa arvioida ulkomaankauppaa.

Ulkomaankaupan toimintojen kehittäminen	
Opiskelija	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none">• seuraa toiminnan tehokkuutta ja kannattavuutta• tekee tarvittavat johtopäätökset seurannan pohjalta.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä toimimalla ja kehittämällä yrityksensä ulkomaankauppaa joko viennissä tai tuonnissa Euroopan unionin jäsenmaiden välisessä kaupassa (sisäkauppa) tai kolmansien maiden kanssa (ulkokauppa). Osaaminen osoitetaan toiminnalla sekä ulkomaankauppaan liittyvillä, opiskelijan itse tuottamilla dokumenteilla. Suunnitteluosaamista voidaan osoittaa myös eri tavoin esim. erilaisilla raporteilla tai suullisesti. Tutkinnon osoittamistapana voi olla ulkomaankauppaan liittyvä kehittämisprojekti.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.10. Tuotannon hallinta, 30 osp (200517)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- suunnitella tuotanto- tai palveluprosessin##
- toteuttaa tuotantoa tai palvelua##
- arvioida tuotantoa tai palvelua.

Arviointi

Opiskelija osaa suunnitella tuotanto- tai palveluprosessin.

Tuotanto- tai palveluprosessin hankintojen hoitaminen	
Opiskelija	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none">• päättää liikeidean mukaisesti, minkä osan tuotannosta tai palvelusta valmistaa itse ja minkä osan hankkii alihankkijoiden kautta• valitsee alihankkijat, tavarantoimittajat tai kumppanit yrityksen liikeidean mukaisesti• selvittää tuotantoon tai palveluun liittyvät riskit

Logististen ratkaisujen järjestäminen	
Opiskelija	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none">• laskee materiaalivirtojen logististen järjestelyjen kustannuksia ja arvioi eri vaihtoehtojen taloudellisia vaikutuksia siinä laajuudessa kuin ne yrityksessä ovat tarpeen• esittää yrityksen toiminnan kannalta parhaat mahdolliset logistiset ratkaisut.

Opiskelija osaa toteuttaa tuotantoa tai palvelua.

Tuotannon tai palvelun järjestäminen	
Opiskelija	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none">• seuraa, että palautukset, reklamaatiot ja hävikki ovat mahdollisimman pieniä ja että nämä näkyvät yrityksen sisäisistä raporteista• tekee tarvittavat sopimukset logistiikan hoitamisesta• optimoi varaston suuruuden• noudattaa tuotantoon tai palveluun liittyvää lainsäädäntöä, sopimuksia ja sitoumuksia• noudattaa tuotannossa tai palvelussa työturvallisuutta koskevia määräyksiä ja ohjeita.

Opiskelija osaa arvioida tuotantoa tai palvelua.

Tuotannon kehittäminen	
Opiskelija	

Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • hyödyntää tuotantoon tai palveluun liittyviä raportteja ja tunnuslukuja seurannan välineenä • arvioi tuotanto- tai palveluprosessin kriittiset vaiheet yrityksen toiminnan kannalta • seuraa tuotanto- tai palveluprosessin tehokkuutta • varautuu yrityksen kannalta merkittävään kysynnän vaihteluun.
----------------------------------	--

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä järjestämällä yrityksensä tuotanto- tai palveluprosessin. Osaaminen osoitetaan toiminnalla sekä tuotanto- tai palveluprosessiin liittyvillä, opiskelijan itse tuottamilla dokumenteilla. Suunnitteluosaamista voidaan osoittaa myös eri tavoin esim. erilaisilla raporteilla tai suullisesti. Tutkinnon osoittamistapana voi olla tuotannon hallintaan liittyvä kehittämisprojekti.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.11. Yritystoiminnan analysointi ja kehittäminen, 90 osp (200510)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- kehittää omaa liiketoimintaansa päivittämällä liiketoimintasuunnitelman##
- hyödyntää verkostoja##
- kehittää omia yrittäjävalmiuksia.

Arviointi

Opiskelija osaa kehittää omaa liiketoimintaansa päivittämällä liiketoimintasuunnitelman.

Yritystoiminnan analysointi	
Opiskelija	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • määrittelee omaan yritykseen liittyvät mahdollisuudet ja riskit analysoidessaan toimintaympäristön kehitysnäkymät monipuolisesti ja erilaisia tietolähteitä hyödyntäen • määrittelee omaan yritykseen liittyvät mahdollisuudet ja riskit analysoidessaan omien asiakkaidensa arvoja ja tarpeita monipuolisesti ja erilaisia tietolähteitä hyödyntäen • määrittelee omiin tuotteisiin tai palveluihin liittyvät mahdollisuudet ja riskit analysoidessaan niiden tärkeimmät kilpailutekijät • seuraa yrityksensä kannattavuuden, maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden kehittymistä siten, että tunnuslukujen avulla arvioi yrityksen taloudellisen tilanteen ja riskit • määrittelee henkilöstötarpeen ja henkilöstöön liittyvät riskit päivitetyn liikeidean mukaisesti

Liiketoimintasuunnitelman päivittäminen	
Opiskelija	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none"> • laatii tehtyjen analyysien pohjalta päivitetyn liiketoimintasuunnitelman.

Opiskelija osaa hyödyntää verkostoja.

Verkostojen hyödyn arviointi	
Opiskelija	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none">• arvioi monipuolisesti eri yhteistyöverkostoista omalle yritykselle saatavan hyödyn• seuraa yhteistyöverkostoissa toimimisen tehokkuutta ja kannattavuutta

Verkostotoiminnan kehittäminen	
Opiskelija	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none">• hyödyntää yhteistyöverkostoja yrityksen edun mukaisesti• noudattaa verkostotoiminnassa säädöksiä, sopimuksia ja sitoumuksia• kehittää verkostokumppaneiden kanssa toimivat ja vuorovaikutteiset toimintatavat.

Opiskelija osaa kehittää omia yrittäjävalmiuksia.

Omasta jaksamisesta huolehtiminen	
Opiskelija	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none">• tarkastelee oman sosiaaliturvansa kattavuutta• priorisoi ja delegoi työtehtäviään siten, että selviytyy asettamistaan tavoitteista• seuraa omaa ajankäyttöään ja aikaansaannoksiaan ja tarvittaessa muuttaa toimintaansa• toteuttaa yrityksessään työhyvinvointia edistävää toimintaa

Viestiminen vuorovaikutustilanteissa	
Opiskelija	
Hyväksytyt suorituksen kriteerit	<ul style="list-style-type: none">• ilmaisee itseään selkeästi ja ymmärrettävästi liiketoimintasuunnitelman sisällöstä• verkostoissa toimiessaan viestii vuorovaikutteisesti ja erilaiset kumppanit huomioiden• käyttää erilaisia kirjallisen ja suullisen viestinnän välineitä mukaan lukien tieto- ja viestintätekniikkaa.

Ammattitaidon osoittamistavat

Yritystoiminnan analysointi ja kehittäminen -tutkinon osan tutkintotilaisuudet kytkeytyvät yrityksen liiketoimintasuunnitelman kehittämiseen, yrityksen kannalta keskeisissä yhteistyöverkostoissa toimimiseen sekä oman työkyvyn vahvistamiseen.

Ammattitaidon osoittamisessa keskeisessä roolissa on kirjallinen liiketoimintasuunnitelma ja siihen liittyvät dokumentit, kuten suunnitelmat verkostoissa toimimisesta sekä jaksamisesta ja työhyvinvoinnista. Tutkinon suorittaja voi lisäksi täydentää ammattitaidon osoittamistaan yksilöllisesti muilla tavoin.

3. Yritystoiminnan kehittämisen osaamisala

Opiskelija osaa kehittää liiketoimintaa arvioimalla yrityksen nykytilaa ja päivittämällä liiketoimintasuunnitelman. Hän hyödyntää ja kehittää verkostoja sekä omia yrittäjävalmiuksiaan. Valinnaisten tutkinnon osien osaaminen voi liittyä esimerkiksi tuotteistamiseen, myyntiin ja markkinointiin, taloushallintoon, henkilöstöhallintoon, ulkomaankauppaan ja tuotannon hallintaan.

4. Yritystoiminnan suunnittelun ja käynnistämisen osaamisala

Opiskelija osaa arvioida edellytyksiään toimia yrittäjänä. Hän osaa laatia liiketoimintasuunnitelman ja suunnitella yrityksensä kannalta tärkeät verkostot. Opiskelija osaa käynnistää yritystoiminnan ja kehittää omia yrittäjävalmiuksiaan. Valinnaisten tutkinnon osien osaaminen voi liittyä esimerkiksi tuotteistamiseen, myyntiin ja markkinointiin, taloushallintoon, henkilöstöhallintoon, ulkomaankauppaan ja tuotannon hallintaan.